

Prosvetni inšpektorji se bodo po šolskih nadzornikih potrudili, da se razvije v tej smeri poseben sistem delovanja. Šolski nadzorniki bodo pa v svojih poročilih izrečno naglašali, kako se je ta moja

naredba — in s kolikim uspehom se je izvrševala.

Minister prosvete:

M. Trifunović s. r.

Izjava jugoslov. poslancev v ital. parlamentu.

Podpisani zakoniti zastopniki slovenskega naroda v Italiji, dvigamo slovesen in odločen protest proti načrtu rimske vlade, vpeljati v naše ljudske šole italijanščino kot učni jezik. S tem ukrepom je italijanska vlada položila roko na najelementarnejše in najsvetejše pravice našega ljudstva, izvršila je napad na naravno pravo, ki ga civilizirano človeštvo priznava vsem narodom in vsem plemenom na svetu. Da se mora izvršiti poduk in vzgoja mladine izključno v materinskem jeziku, je načelo, ki je postalo last kulturne zavesti vsega sveta in ki je sprejeto med temeljna določila mednarodnega prava, v posebnih pogodbah za zaščito manjšin. Te pogodbe, ki so se naložile državam s sodelovanjem Italije, slovesno proglašajo pravico narodnih manjšin, vključenih v meje drugorodnih držav, da se mora vršiti poduk njihovih otrok v materinem jeziku.

Te temeljne svoboščine narodnih manjšin ne more razveljaviti nobena vlada in nobena država, ker nima do tega najmanjše pravice ne po naravnem, ne po božjem, ne po mednarodnem pravu in ker je ta svoboda postavljena pod posebno zaščito vsega kulturnega človeštva, organiziranega v Zvezi narodov. Zastopniki petdesetih držav, ki so podpisali listino o Zvezi narodov, so se slovesno obvezali, da bodo ščitili in branili to naravno pravico narodnih manjšin solidarno in z vsemi svojimi organiziranimi silami. Da je bila kraljevina Italija oproščena, se še posebej obvezati, da bo spoštovala pravice svojih narodnih manjšin, ne pomeni, da sme danes potepati načela zajamčena od Zveze narodov, koje članica je. Kraljevina Italija je bila oproščena posebnih obveznosti do svojih narodnih manjšin le za to, ker je njena vlada zagotavljala, da bo Italija kot kulturna država sama od sebe in brez pravne sankcije spoštovala življenske pravice drugorodcev. Italija je torej zajamčila bolj nego z lojalno obveznostjo manjšinske pravice drugorodcev, ona jih je zajamčila s svojo narodno častjo in s svojim slovesom kulturne države. Ako oropa vlada naše ljudstvo lastne osnove šole, zagreši

s tem proti zaupanju, ki je bilo na Italijo stavljeno ob sklepu mirovnih pogodb.

Razen tega izjavljamo podpisani zastopniki jugoslovenske manjšine v Italiji, da je nameravani ukrep rimske vlade tudi v kričečem nasprotju s slovesnimi zadržili in obljubami italijanskega parlamenta in prejšnjih vlad.

Protikulturni zakon o poitalijančenju slovenskih ljudskih šol ni izšel, ni še objavljen v uradnem listu, torej ni še veljaven, toda šolska oblast v Julijski Krajini so ga začela že na vsej črti izvajati. To postopanje je protizakonito in zato so vsi ukrepi šolskih oblastev neveljavni za naše ljudstvo neobvezni in mi jih ne priznavamo.

Toda tudi ko bi zakon danes ali jutri izšel v uradnem listu, bi ga mi nikdar ne mogli priznati. Noben narod, ki ima v sebi še nekaj ponosa, ne more priznati zakona, ki je naperjen proti njegovi duševni eksistenci. Tak zakon je nemoralen in zato neobvezen.

Nameravana reforma ministra Gentileja stopa ob stran zloglasnim šolskim zakonom pruskega imperijalizma proti Poljakom, ki so izzvali ogorčenje vsega kulturnega sveta in tudi italijanskega naroda.

Prepričani, da bodo z našim protestom soglašali vsi, ki so v Italiji zvesti najplemenitejšim tradicijam svojega naroda, vsi ljudje v Italiji in izven nje, ki so prožeti duha skupnih kulturnih idealov človeštva, pozivljamo vlado, naj odstopi od svoje nakane.

Naše ljudstvo je zrelo in zato čuti z vsem srcem in spozna s polno zavestjo, da je šolski poduk njegove dece v materinem jeziku njegova prva, sveta in nedotakljiva pravica, da je to temelj njegovega narodnemu obstoju, da je to predpogoj njegovemu kulturnemu in gospodarskemu napredku. In zato se mu ne odreče in si ga od nikogar ne pusti vzeti — nikdar!

V Trstu, 7. oktobra 1923.

Jugoslovenski poslanci v ital. parlamentu: Josip Lavrenčič, dr. Karol Podgornik, dr. Ulrike Stanger, Virgilij Šček, dr. Josip Wilfan.

Italijani preganjajo slovenski mladinski list.

Tolminsko učiteljstvo je dobilo od šolske oblasti ukaz, da ne sme noben učitelj več naročati in razširjati mladinskega lista »Novi Rod«. Od učiteljstva zahtevajo podpis in obvezo, da ne bo več razširjal lista.

Pred par dnevi so Italijani zaprli vse prve slovenske razrede po deželi in so odprli mesto njih italijanske prve razre-

de v slovenskih šolah. Drugo leto bosta v slovenskih šolah že po dva italijanska razreda in čez štiri leta ne bo na ta način sploh nobenega slovenskega razreda več, torej tudi ne več nobene slovenske šole v Julijski Krajini.

Da bi šlo hitreje so v Trstu otroke iz prvih razredov slovenskih šol enostavno odpeljali v italijanske šole. Tako ne

bodo imele letos slovenske šole v Trstu prvega razreda, drugo leto ne prvega in ne drugega in v štirih letih nobenega več. Slovenski učitelji bodo s tem na cesti in slovenski otroci se bodo pa poitalijančevali na laških šolah.

Slovenske in hrvatske knjižnice so

Italijani po deželi požgali, sedaj pa prepovedujejo deci še mladinski list, tako da ljudstvo ja ne bo dobilo nobene slovenske stvari v roke.

In kaj storimo v obrambo naših rojakov mi?

Učiteljski koledar za l. 1924.

Glavni Odbor Udruženja Jugoslov. Učiteljstva v Beogradu naznanja, da izda s 1. decembrom t. l. UJU svoj koledar, ki bo obsegal poleg običajne koledarske vsebine tudi: članke najznamenitejših sodobnih jugoslov. pedagogov, slike t. jugoslov. pedagogov, njih biografije in bibliografsko navedena pedagoška dela; aforizme svetovnih in jugoslovenskih pedagogov; pedagoške Matice v naši kraljevini in dela, ki so jih izdale; slike sodobnih učiteljskih prosvetnih in organizacijskih delavcev; statistiko jugoslovenskih šol, učiteljstva in dece v kraljevini in izven nje; nastave šolskih in prosvetnih zakonov in naredb, ki so v veljavi v posameznih pokrajinah in izčrpani iz onih, ki so v veljavi za vso državo; bibliografija sodobnih jugoslov. pedagoških in šolskih knjig, pedagoških in mladinskih listov; naslovi in kraji šolskih oblastev in nadzornikov; izčrpek iz zakona o taksah itd., itd.

Koledar bo tiskan v Učiteljski tiskarni v Ljubljani s cirilico in latinico, v srb-

skem, hrvatskem in slovenskem jeziku. Obsegal bo do 15 tiskovnih pol velikega formata in bo stal za predplačnike in naročnike vnaprej 20 Din, pozneje pa več.

Denar se oddaje okrajnim učiteljskim društvom pod imenom »Koledar UJU« ali pa direktno Pov. UJU v Ljubljani. Pozivamo okrajna učiteljska društva, da nabirajo naročnike za koledar! O tem dobe okrajna društva še posebno okrožnico! Zadnji rok je do 15. novembra, ker izide koledar že s 1. decembrom t. l.

Koledar je važna podlaga za bodočo jugoslovensko pedagoško enciklopedijo, za biografski leksikon jugoslovenskih pedagogov in za zbiranje jugoslovenske pedagoške bibliografije.

Tovarišice in tovariši! Podprimo veliko kulturno delo in usmerimo tudi mi svoj korak z UJU — h kulturnemu ujedinjenju.

Naročite koledar UJU!

POVERJENIŠTVO UJU V LJUBLJANI.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Italijansko nasilje nad jugoslovenskim šolstvom. Šolska vodstva tržaških občinskih slovenskih šol so dobila okrožnico mestne šolske oblasti, s katero se odreja, da se morajo z 12. oktobrom t. l. prvi razredi slovenskih ljudskih šol v celoti odtrgati od slovenskih šol in priključiti italijanskim. Tako je popolnoma odpravljen prvi razred slovenske ljudske šole in je torej stvar postala definitivna. Kakor se čuje, namerava oblast zahtevati tudi od slovenske zasebne šole pri Sv. Jakobu, da se tudi na tem zavodu uvede italijanščina kot učni jezik v prvem razredu. Tozadevni odlok sicer še ni izdan, ali pričakovati je, da izide v najkrajšem času.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Dobava divjakov za šolske vrtove. Učitelji vrtnarji, ki potrebujejo divjake, naj nemudoma naznanijo podpisane koliko jih žele. Divjaki se bodo oddajali na centralnem šolskem vrtu v Ljubljani. Po pošti ali po železnici ne kaže pošiljati, ker je predrago. Najbolje je, ako se združi več tovarišev iz okolice in vzame eden od priliki za vse. Oddajali se bodo jeseni, le kar bo ostalo, ali če bo trajno neugodno vreme, spomladi. Hruškovih divjakov ni. Cene: poseben izbor à 1 Din, I. izbor à 75 para (za sedla-

nje), II. izbor à 50 para (za okularijo), III. izbor à 25 para (za pikiranje). Čas oddaje se bo naznanil. Naročila je poslati vsaj do konca oktobra na Andreja Skulja, Resljeva cesta 24, II. nadst.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolska ljudska predavanja.

—pp »Ljudsko vseučilišče« na Jese-nicah. Naše vseučilišče tudi v počitnicah ni prenehalo s svojim delom, temveč je vršilo svoje veliko delo nepretrgano dalje, ker je vendar toliko svetovnih dogodkov, ki jih je treba tolmačiti ukaželnemu delavstvu. Naj sledi vrsta predavanj: 60. »Zgodovina telovadbe«, I. Nulč. Ljubljana. 61., 62. »Vulkanika«, I. Šega. Ciklus dveh predavanj s posebnim ozirom na izbruh Etna. 63. »Plavžje«, Fr. Zupančič, I. del. 64., 65. »Japan. I. Šega. Ciklus dveh zaporednih predavanj. Povod: Velikanski potres na Japonskem. 66. »Železo«, F. Zupančič, II. del, nadaljevanje 63. predavanja. 67. »Revolucija na Ruskem«, I. Šega. (Predhodniki te revolucije). 68. »Železo«, F. Zupančič, III. del nadaljevanje 63. predavanja. — Iv. Šega.

Splošne vesti.

— Protest, proti italijanskim nasiljem. Učiteljstvo kočevskega političnega okraja, zbrano na skupnem stanovskem

LISTEK.

Vtiski na izletih in pri ogledovanju znamenitosti ob priliki kongresa UJU v Ljubljani.

(Dalje.)

Ljubljanski grad.

Hladna senca je blagodejno vplivala na delovanje in hotenje izletnikov, da so posjali jako dobre volje. Vabliva narava, lepe speljane stezice po Gradu in njega pobočju so povzročili, da izletniki niso vedeli, kedaj so stali na vrhu. Mogočen razgled na Ljubljano in njeno bližnjo in daljno okolico je zapustil trajne sledi v vseh izletnikih. Raz grajski stolp so razgledali vsi Ljubljano z vsemi njenimi podrobnostmi, katere so jim razložili po-zrtvovalni ljubljanski tovariši, ki so se udeležili tega izleta. Kljub precejšnji vročini, saj jim je pot stal v kapljicah, so z zanimanjem poslušali različne podrobnosti, ki se tičejo zgodovine mesta in geoloških pojavov Ljubljanskega polja in barja ter mogočnih Kamniških planin, katere zapirajo horizont na severu. Vidno vzradoščeni nad divnim užitkom so zapustili tesni stolp in Grad ter odšli v mesto po starodavni Študentovski ulici. Pot nas je pripeljala okoli 5/4 ure popoldne v mesto.

Narodna galerija.

Za časa kongresa je bila otvorena tudi Narodna galerija. Naši tovariši iz vseh delov širne države so kaj pridno obiskovali to važno kulturno inštitucijo.

Tu so imeli tovariši priliko spoznati ves zgodovinski razvoj našega slikarstva od najstarejših početkov do danes. Spoznali so, da Slovenija ni samo gospodarsko in industrijsko na visoki stopnji razvoja, ampak da tudi duševne in idejne vrline in dobrine ne zaostajajo za materijalnimi vrednotami. Manjka samo več smisla za ta velevažen kulturni zavod in pokazali bi lahko umetniško galerijo, ki bi se lahko povzdignila na nivo zapadnih kulturnih držav.

Plinarna in elektrarna.

V torek popoldne smo si ogledali plinarno in elektrarno. Vsled nadaljevanja Glavnega kongresa in pa vsled utrujenosti se nas je zbralo jako malo, samo okoli 50. Najpreje smo si ogledali I. mestno deško osnovno šolo, njeno bogato zbirko različnih učil, nato smo pa odšli v elektrarno. Poleg mogočnih dinamo strojev, ki dajejo dovolj energije za vse mesto, je najbolj osupnila navzoče velika čistost, ki vlada v vseh prostorih. Po temeljiti razlagi g. glavnega delovodje smo odšli v plinarno.

Tu so nas predvsem zanimala velkanske destilacijske peči, v katerih se destillira premog, dalje način kurjave, čiščenje različnih destilatov v posameznih aparatih, a obenem pomilovali kurjače, ki morajo prenašati tako silno vročino.

Tu smo se ločili in se razkropili zopet po domovih, da se pripravimo za večerni koncert, ki ga je nudil pevski zbor »Glasbene Matice«.

Bled.

Kot so imele vse prireditve učiteljskega kongresa nekaj veličastnega na sebi tako glede števila udeležencev kakor tudi njihovega razporeditve, prav nič manj veličasten ni bil izlet na Bled in Bohinj, ki se je vršil 8. in 9. avgusta.

Ze prejšnji dan se jih je priglasilo za ta izlet nad 1000, a naravnost navalili pa so drugo jutro na vse zgodaj izredno dolgi vlak izletniki-učitelji-ice in ga napolnili do zadnjega kotička. Bilo jih je nad 1300 iz najrazličnejših delov naše prostrane kraljevine. Dasi izmučeni od naporov prejšnjih dni, so pokazali vsi na svojih licih izredno živahnost in veselje, ki jim je drhtelo samega pričakovanja ugledati jender že divni Bled in bajno Bohinjsko jezero s prekrasnim izvirom Savice, o katerih divoti so slišali že toliko pripovedovati.

Le še par formalnih železniških signalov, zamolkel pisk in vlak se je premaknil z vso to ogromno množico in začel z globokimi oddihi hiteti proti naši tako zadavljeni Gorenjski.

Med potjo sva hodila s tovarišem Tavčarjem, s katerim sva spremljala izletnike v imenu UJU pov. Ljubljana, od vagona do vagona in dajala tovarišem razna navodila, ki so bila potrebna iz ozira na varnost in disciplino pri tako ogromnem številu. In ti prizori, ki sva jih imela pri tem delu! Eden je držal na kolenih zemljevid in s prstom zasledoval potek vožnje, drugi je živahno razpravljal v svojem krogu o lepoti slovenske dežele, tretji niso mogli prebrati naših lepih in nežnih vasic, ki so se belile izza

zelenega sadnega drevja sredi najvzornejšega reda in neoporekljive snage, največ pa se jih je čudilo izrednemu številu naših tako karakterističnih cerkvic, s katerimi se ponajajo naši zeleni vrhovi. Vse se je stiskalo k oknu in se naslajalo ob pogledih na nobotične planine, širna zelena polja, travnike in gozdove, prostrane vase in kot kristal čisto Savo, ki je hitela ob progi preko okroglastega proda v daljavo. In vsa Gorenjska se je prav ta dan razgalila kot nalašč v pozdrav jugoslovenskemu učiteljstvu v vsi svoji krasoti v najlepši jutranji jaslini, katero so prepletali ogrevaajoči solni žarki in jo zlatili v očarljivo zunanost. Vse se je drenjalo pri oknih in jih zastiralo, tako da je vladal v vagonu pravi polumrak.

V tem polumraku pa se izvijajo naenkrat iz prsi mlade koleginje iz Sarajeva mili glasovi naše prenežne pesmice: »Zvoniti bom pustil, škropiti pa ne...«; naučila se jo je namreč med kongresom v Ljubljani in se vanjo zaljubila. Nastala je sveta tišina v vozu; le ti mili in nežni glasovi so doneli sanjavo tja v daljavo in se zlivali v najpopolnejšo harmonijo z zunanjim svetom... Res veličasten in nekako prazničen je bil ta trenutek, ki ga ne pozabim nikdar.

Vlak je hropel in hitel dalje, kot bi čutil naše hrepenenje. Konečno zaropoče kolesje in vlak začne zmanjševati brzino. Kratek sunek in dospeli smo na Dobravo. Vrata pri vozovih se odpro in na mah je bila velika množica izletnikov zunaj. Krenili smo takoj iz kolodvora na cesto, ki vodi v Vintgar. (Dalje prihodnjič.)

zborovanju v Ribnici, dne 6. oktobra t. l., se zgraža nad nezasišanim škandalom, da je Italija, domovina velikega Danteja, Mazzinija in drugih velmož, uničila s 1. oktobrom t. l. slovensko, kot sploh drugojezično šolstvo, z uvedbo italijanščine v vse prve razrede (oddelke). S tem, da so prepovedali naš jezik v šoli in cerkvi, ter pregnali najidealnejše učiteljstvo in duhovščino preko meje v negotovo bodočnost, so oropali ubogo ljudstvo vseh pravic, ki jih je imelo že dolga stoletja, kot gospodar, danes pod italijanskim jarmom nahajajočega se ozemlja.

— **Neverjetne takse — prosvetni davki, ki nam uničuje kulturni napredek.** V novem zakonu o takсах so predvidene sledeče postavke prosvetnega davka. Uradniki bodo morali plačati za strokovne izpite 20 + 30 Din; kolek za izpisevalo o položenem učiteljskem izpitu bo stal 150 Din, za profesorski izpit 200 Din; razredno spričevalo v osnovni šoli bo stalo 5 Din, maturitetno spričevalo 30 Din. Ubogi otroci in starši! Ako se ne plača taksa, ne sme biti učenec sprejet v višji razred. Doktorska diploma stane 500 Din. Takšen nesocialen načrt si upa predložiti vlada narodni skupščini in še celo zahteva, da naj velja zakon, storjen na podlagi tega načrta že od 1. septembra letos dalje. **Taksa na spričevala je pa tudi protustavna, ker ustava določa, da je osnovni pouk državen in brezplačen.**

— **Ponesrečen pohod »Sloškarije« na Štajersko.** Kakor smo pričakovali, tako je prišlo. »Sloškova zveza« je na Štajerskem popolnoma pogorela. Skrivali so ime lokala do skrajnega trenutka, ker so upali in se bali. Upali so, da bodo naložili par nezavednih članov, pa ni šlo in ne gre! Uvideli so, da je najbolje pustiti štajersko stanovsko trdno zavedno učiteljstvo lepo pri miru s »Sloškovo zvezo«. Tu ne pomaga vse nič, še tako leškeči ornat, ves orlovski pomp in obiski cerkvenih dostojanstvenikov, naše učiteljstvo je dozorelo dovolj, da spozna moč svoje jelekne organizacije, kateri se ima skoro izključno zahvaliti za vse pribojevalne dobrine. Ne hodite več k nam iskat učitelje in učiteljice, ki bi se vam še hoteli udinjati kot rušitelji svoje stanovske organizacije, svoje moči, svojega vpliva! Ne boš, prišel si prepozno na ogled, trdnjava je že gotova, brezuspešen je vsak naskok! Čujte in strmite! Ustanovni shod se je na dan »zborovanja« sklical v Cirilovo tiskarno, to je v tiskarno »Slovenskega Gospodarja«, ki teden za tednom izliva golico na učiteljstvo in ki je še pred kratkim hujskal razsodno ljudstvo, da so učitelji naredili oziroma zahtevali jesenski pouk na kmetih. Nikar ne nastavlajte zanj za »Sloškovo zvezo«, naša stanovska organizacija in nje disciplina, to je naš ponos in tukaj smo najbolj občutljivi! Naj živi naša stanovska zavest!

— **Tov. g. Živ. V. Mitrovičeva** je premeščena na lastno željo službeno v Novi Sad, od kjer se javlja, da je že nastopila službeno mesto.

— **Tovariši — lovci!** Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino povrnemo.** Na delo tedaj; procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

— **Poverjeništvu UJU v Ljubljani potrebuje:** 1. Avstrijski državni šolski zakon in dokončni šolski in učni red. 2. Dr. Burckhardove zakonske zbirke 27. del »Volksschulgesetze« zvezek I.—IV. 3. Kranjske deželne šolske zakone. 4. Zbirka štajerskih deželnih šolskih zakonov. (Rožek in Končnik). Ponudbe z navedbo cene prosimo takoj na Poverjeništvu UJU — Ljubljana. Učiteljska tiskarna.

— **kpl. Ročni zemljevid Slovenskega ozemlja** v merilu 1:600.000, izvršen v štirih barvah, priredil ravnatelj učiteljskega Matija Pirc, risal Slavoj Dimnik, učitelj v Mariboru, je izšel v litografskem zavodu in založbi Mariborske tiskarne v Mariboru. Zemljevid, ki je namenjen predvsem šolski mladini, obsega vse ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci: od Humina v beneški Sloveniji do skrajne vzhodne meje Prekmurja in od Sv. Ane na Igu v Prekmurju do najjužnejših slovenskih krajev v Istri. Delo dela čast prirediteljem kakor tudi domačemu litografskemu zavodu, kajti v slovenskem podjetju dosedaj še ni izšel tehniško toliko dovršen zemljevid. V krat-

kem bo izšla nova izdaja istega zemljevida, izvršena v osmih barvah.

— **Uprava listov UJU poverjeništvu Ljubljana ima na zalogi še sledeče letnike »Popotnika«:** Letnik 1888., 6 kompl. izvodov, letnik 1889., 11 kompl. izvodov, letnik 1890., 5 kompl. izvodov, letnik 1892., 8 kompl. izvodov, letnik 1893., 5 kompl. izvodov, letnik 1900., 37 kompl. izvodov, letnik 1902., 2 kompl. izvoda, letnik 1904., 37 kompl. izvodov, letnik 1905., 13 kompl. izvodov, letnik 1906., 43 kompl. izvodov, letnik 1907., 17 kompl. izvodov, letnik 1908., 37 kompl. izvodov, letnik 1909., 23 kompl. izvodov, letnik 1910., 32 kompl. izvodov, letnik 1912., 42 kompl. izvodov, letnik 1913., 54 kompl. izvodov, letnik 1915., 123 kompl. izvodov, letnik 1916., 72 kompl. izvodov, letnik 1917., 43 kompl. izvodov. — Nevezane letnike oddajamo a 10 Din s poštnino vred, preskrbimo pa lahko tudi vezavo proti odškodnini 12 Din za letnik.

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

— **f Vsem udeležencem počitniškega izleta!** Ako je malo upanja, da pri Vaših okrajnih učiteljskih društvih v tem šolskem letu ne bodo ustanovljene učiteljske P. F. S., se izjemno lahko vpišete v našo učiteljsko P. F. S. Pošljite do 20. oktobra 17 Din in prijavo za vstop! — Mrovlje, Črnomelj.

— **f Novomeška učiteljska P. F. S.** je imela 7. t. m. v novomeški osnovni šoli svoj prvi občni zbor. Predsednik tov. Pirnat je primerjal ideje F. S. z idejami UJU in omenjal končni cilj F. S. v učiteljsko - profesorsko - dijaškem F. S. Po splošnem pregledu lanskega dela v F. S. doma in drugod, je poročal o III. kongresu F. S. v Beogradu. Sklepno je pozival člane k agitaciji za F. S. in podal program za bodoče poslovno ferijalno leto: 1. Borba za vozne ugodnosti posameznikom ali vsaj le po dvema. 2. Kolonije na Gorjanjih. 3. Svratista event. kolonije v Šmarjeških in Novomeških Toplicah. 4. Vstop učencev višjih razredov osnovne šole v F. S. in eventualno počitniško potovanje z njimi, kot tudi 5. event. počitniško potovanje novomeške učiteljske P. F. S. s prosvetnim programom. Iz poročila tajnice tov. ge. Pirnat-Breznikove posnemamo: Podružnica je imela 71 članov-ic. Med letom je 6 malodušnic izstopilo. Od ostalih 65 članov je bilo 59 učiteljev(-ic), 2 strokovna učitelja, 3 profesorji in 1 učenka. Podružnica je priredila štiri gledališke predstave in cvetlični dan. Z nabrano vsoto si je potem kupila 10 poljskih postelj z blazinami ter vsemi za Svratiste potrebnimi pritliklinami. Postavila je o velikih počitnicah moško in žensko Svratiste — ki ga ni imelo daleč para — in kjer se je oglasilo 12 ferijalcev. Nekateri so prenočili v Svratisti, drugi pri privatnih dobrotvorih. Prostim hran in prenočišč je bilo v Novem mestu in neposredni okolici nad 30. Od strani vodstva P. F. S. je bilo vse tako preskrbljeno, da je bila vsaka zloraba F. S. izključena. Blagajničarka gđ. tov. Klemenčičeva je imela 9782.95 Din denarnega prometa, in sicer 5187.10 Din dohodkov in 4595.85 Din stroškov. Prebitek 591.25 Din tvori podlago drugemu poslovnemu letu. Ker predstavlja Svratiste vrednost 3000 Din, roba Podružnice 191 Din, znaša celokupno premoženje CXLI. P. F. S. okroglo 3800 Din. Gospodar tov. Lamut nam je naštel vse premoženje in njegovo — že zgoraj omenjeno ceno. — Tov. Hočevlar je v imenu nadzornega odbora izjavil, da so bile vse knjige pregledane in da je vse v najboljšem redu, nakar je prešla tov. blagajničarka absolutorij. Nato se je prešlo na volitev odbora. Z vzklikom so bili izvoljeni: Pročelnik: učitelj Viktor Pirnat, tajnik: Fr. Zwitter, maturant, blagajničarka: Albina Ahačičeva, učiteljica, gospodar: Tone Lamut, učitelj, odbornika: prof. Josip Kovač, učitelj Fran Hočevlar. Nadzorni odbor: Tov. Fr. Grundnik in tov. L. Klemenčičeva. Podružnični sud: Prof. Modrijan, tov. Hrovat in tov. Grudnikova. Pri slučajnostih je prošil prof. Kovač za sprejem osmošolcev v Podružnico, ker je dijaška P. F. S. po nektrivdi sedanjih študentov zadolžena in eksistenčno nemo-goča. Sklenilo se je, da se sprejme v učiteljski P. F. S. gimnazijce in trgovsko šolo, kot tudi šmihelsko deklisko meščansko šolo. Da se dijaštvo tem bolj zainteresira, se pritegne enega v odbor. Na predlog ge. tov. Grudnikove je občni zbor izrekel predsedniku tov. Pirnatu za njegovo ferijalno delovanje priznanje in zahvalo. S ponovnim pozivom na agitacijo

za F. S. je predsednik zaključil občni zbor.

— **f Novoustanovljena učiteljska P. F. S. v Beli Krajini.** 6. oktobra t. l. je v Metliki zborovalo »Belokranjsko učiteljsko društvo«, pri katerem je referiral podpisani o temi: Učiteljstvo in F. S. Po zborovanju se je vršil ustanovni občni zbor »Učit. P. F. S. v Beli Krajini«. Priznam, da število članstva ni dovoljno (okrog 25) toda upam, da bo vsak tovariš-ica tega okraja čutil v sebi stanovsko-moralno dolžnost in pristopil v našo učit. P. F. S., da kot član podpira to vevlačno organizacijo. Izvoljen je bil enoglasno sledeči odbor: Predsenik: tov. nadzornik Lukežič G., tajnik: tov. Mrovlje, blagajničarka: tovarišica Pavlinova, gospodar: tov. Špan, trgovec: Vigele, častni sud: tov. Kos in Dolinar. Vse tovarišice, ki so se priglasile pri zborovanju kot članice in vse ostale prosim, da do 20. oktobra t. l. pošljejo znesek 17 Din blagajničarki (pristop centrali 11 Din, podruž. članarina a 2 Din za oktober, november, december). Takoj ob ustanovitvi naše P. F. S. apeliram in prosim točnosti, da ne bo nepotrebnega pisarjenja. Ker ni v Beli Krajini srednjih šol, torej dijaških P. F. S., nas čaka delo, da pripravimo vsaj eno svratiste. Na delo! — S. Mrovlje, Črnomelj.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino.** Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba: »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Cena vez. izvodu 18 Din, elegantno vezana 20 Din.

— **kpl. Ivan Zorec: Pomenki.** Dobi se v založbi Učiteljske knjižarne. Cena obširni knjigi, ki obsega 183 strani, 11 Din.

— **kpl. Portret pesnika Stritarja.** Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani je natisnila in izdala portret pesnika Josipa Stritarja — delo akademičnega slikarja Fr. Sterleta. Posnetek umetniškega dela, ki ga je slikar zasnoval začetkom letošnjega leta v Aspangu, kjer je bival naš pesnik do povratka v domovino, je točen in precizen in predstavlja pesnika v njegovi visoki starosti. Portret, ki bo krasil vsako slovensko hišo, toplo priporočamo. Prodaja se v vseh knjigarnah in stane 20 Din.

— **kpl. Uzorci našega diskredita u Americi.** Zašto je dolarski zajam propao. Naše izseljeničko pitanje. Jedna važna poruka ministarstvu vnanjskih poslova. Piše: D. F. Andričević, šef američanskog odjela Jadranske banke u Ljubljani. Zvezna knjigarna. Ljubljana. Marijin trg 8.

— **kpl. Čitalni stroj (kinematograf za prvo čitanje)** od g. Svet. St. Radojčića, sekr. min. prosvete, Beograd, Poenkareova ul. št. 28/1, o katerem smo zadnjič poročali in o katerem bomo imeli še priliko poročati, se dobi tudi v latinici in z gotskimi črkami pod istimi pogoji, kakor cirilski.

— **kpl. Čitanka za poljoprivredne i druge produžne škole i za više razredne osn. škole.** Sredili: Svetislav Radojčić, sekretar min. prosvete i Djura Terzin, škol. nadz. Drugo izdanje. Cena 14 Din. Dobiti se može kod S. Radojčića, Beograd, Poenkareova, br. 28/1.

Ocene.

— **k Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino.** Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Cena vez. izvodu 18 Din, elegantno vezana 20 Din.

Priznani mladinski pisatelj Engelbert Gangl je podaril mladini zopet lepo darilce. Zbral in izdal je sedmi zvezek spisov za mladino in jih izdal v bogato ilustrirani izdaji. V knjižici so zbrane basni, legende in drobne povesti, berivo, ki je otrokom najpriljubljenejša snov. Knjiga se odlikuje po čistem in izbranem jeziku. Posebno dobro posrečene so bogate in lepe ilustracije, katerih je na 90 straneh dvajset. Ganglovi mladinski spisi so lepo darilce mladini ob vsaki priliki. Dobi se v vseh knjigarnah.

— **Čitanka.** Svet. Radojčić — Djura Terzin. Ministarstvo Prosvete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca Odeljenje za Osnovnu Nastavu ONBr. 48.401, 27. novembra 1922 godine u Beogradu. Na osnovi mišljenja Glavnog Prosvetnog Saveta Gospodin Ministar Prosvete O. N. Br. 48.401 od 27. nov. 1922 godine doneo je odluku: Da se čitanka za poljoprivredne i druge produžne škole i za više razrede osnovnih škola sredili: Svetislav Radojčić sekretar Ministarstva Prosvete

in Dura Terzin, školski nadzornik u izdanju Svetislava Radojčića, i dr. odobri kao udžbenik privatna izdanja za sve osnovne i produžne i poljoprivredno produžne škole u Kraljevini, dok ne nastane mogućnost za izradu čitanaka državnog izdanja. Dostavlja se prednja Ministarska odluka radi znanja i saopštenja svima mesnim školskim odborima i upraviteljima škola. — Vsebina: Kako je postalo zemljište? — Zemlja crnica (Humuša). — Glavne vrste zemalja. — Osoko ili mokrača. — Oranje. — Plug. — O semenu i sejanju. — Pšenica. — Ječam. — Raž. — Ovas. — Proso. — Heljda. — Kukuruz. — Stočna repa. — Lucerka. — Konoplja. — Hmelj itd., itd. — O šumama. — Iz živinarstva. — Iz mlekarstva. — Osiguranje. — O konzerviranju. — Pčela. — Svilena leptirica. — Muva. — Narod i domovina itd., itd. — Knjiga je polna in bogata za kmetske nadaljevalne šole in razširi obzorje učenčevu z ozirom na njegov bodoči poklic. Poleg sestavkov strokovne vsebine so zastopana tudi berilca in pesmi, ki dajejo pouku malo izpremembe. Posamezni sestavki so izpopolnjeni tudi s slikami. Pogrešamo pa kazala.

— **k Uzroci našega diskredita u Americi.** D. F. Andričević. Vsebina: Uzroci diskredita. — Početak iseljivanja. — Statistika iseljivanja iz Jugoslavije. — Dosegljivanje u Ameriku nakon god. 1898. — Društveni život iseljenika. — Kulturne ustanove. — Duševni odgoj. — Škole. — Jugoslovansko novinarstvo. — Zaključak.

— **k Ivan Zorec: Pomenki.** Dobi se v založbi Učiteljske knjižarne v Ljubljani. Strani 183. Cena 11 Din.

Vsebina: V sobi št. 12. — Domačija ob Temenici. — Mana. — Na polpotu. — Za doto. — Francka. — Njena pot. Vsebina je zabavna in je knjiga prikladna za vsako javno, ljudsko in tudi domačo knjižnico ter nudi tudi privatniku mnogo zabave.

Naša gospodarska organizacija.

— **g. Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Šolsko vodstvo v Št. Jerneju na Dolenjskem 9 Din; šolsko vodstvo v Radečah pri Zidanem mostu 90 Din kot članarina za september t. l. — Šolsko vodstvo v Št. Jerneju za oktober t. l. 8 Din. — Hvala! Živili darovalci in nasledniki!

— **g Učiteljska stavbna zadruga v Ljubljani** vabi na redni občni zbor, ki se vrši dne 21. oktobra t. l. ob 10. uri v »Učiteljski tiskarni«. Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva in blagajnika. 2. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 3. Slučajnosti. — Odbor.

— **g Krožek mariborskih učiteljev-upokoencev** je sklenil na svojem zadnjem mesečnem sestanku, da pristopi korporativno k »Učiteljskemu domu« v Mariboru. Ta sklep je tem bolj razveseljuj, ker nam kaže, da se celo upokoenci učitelji zavedajo velikega pomena »U. D.« za mariborsko oblast in hočejo od svojih že itak pičlih pokojnin žrtvovati letno po 10 Din članarine kljub temu, da imajo že vse otroke preskrbljene in ne bodo njihovi otroci rabili pomoči te institucije. Kaj poretu k temu sklepu pa mnogi aktivni učitelji, učiteljice in učiteljska društva, katerim je letna članarina 10 Din prevliska in odlašajo z pristopom? Zemljišče je že zagotovljeno, leta 1925. moramo pričeti s stavbo. Če vsi sodelujemo brez izjeme, potem je to mogoče. Naj bode sklep vrlih mariborskih učiteljev-penzionistov glasen opomin vsem aktivnim tovarišem, tovarišicam in učiteljskim društvom, ki še niso pristopili k »U. D.« V nas samih je spas!

Obrambni vestnik.

— **ob Da bo naše učiteljstvo poučeno,** kako se iz nas norčuje in nas smešči urednik Mariborske »Straže«, katoliški duhovnik Golec Janoš, ponatiskujemo iz njene 106. številke sledeči člančič: »Komedija in žaloigra so pri nas na kmetih nove poletne počitnice oziroma sedanjih pouk po teh počitnicah. V šolo ne prihaja niti ena tretjina otrok ter se seveda ne njim ne učiteljstvu ne ljubi resnega dela. Toliko da pro forma »šolo držijo«, sicer pa vidimo in slišimo navadno še 15—20 minut, tudi pol ure po začetku »šole« deco se pogovarjati ali vpit; odmori se prav vestno izrabijo in nategnejo na četrte ure in čez (pri štiriurnem pouku torej blizu eno uro odmora!). Da je komedija popolna, je višji šolski svet, videč, da so razmere močnejše nego trma UJU-učiteljstva, milostno dovolil, da se podeljujejo do novembra dopusti otrokom, ki jih doma potrebujejo. Tu se vam začne že tra-